

ГОД. XVII.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 9.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази за време бављења позоришне друштве у Н. Саду свагда о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страву 60 новч. месечно. —

ЈОВАН ЂОРЂЕВИЋ

(Наставак.)

Из приватнога живота Ђорђевићевог могла би се овде навести и испричати многа занимљива прича, из којих би се видео и у којима би се огледао карактер и особне врлине тога заслужнога Србина. Но о томе би умели причати многи старији познаници Ђорђевићеви, а ми ћемо овде још само неке моменте додирнути. Остало пак остављамо за другу прилику, јер намера је овим врстама само то, да упозоримо српски народ на споменуте две прославе. *четрдесетогодишњицу* и *педесетогодишњицу* његова рада као *школскога* човека и као *књижевника*.

Пре свега ћемо да саопштимо, како је постао и на јавност изашао *први књижевни рад* Ђорђевићев.

Јован Ђорђевић је био ђак новосадске гимназије. Код куће је оставио осим других својих милих и рођених и сестру Милицу, која је била под прстеном и скоро ће се већ и венчати. Њу је Ђорђевић оставио здраву и читаву, кад се с њоме праштао полазећи у Нови Сад. Но она се поболи од врућице и умре 16. новембра 1841. Ђорђевић није чуо ни да је болесна. После укопа њезина похита отац са несуђеним зетом својим у Нови Сад, да јави сину смрт сестрину, да не би овај то од другог кога дознао, који му не би тај црни глас са довољно штедње саопштио. Ђорђевић је био као громом поражен и гушио се у сузама.

Био је потресен до дна душе и да олакша себи напише ону тужну песму: „Спомен сестри Милице“. те је у лето г. 1842. даде за породични круг и ближе пријатеље штампати у 100 комада код удове Павла Јанковића у Новом Саду.

Занимаће наше читаоце и ова белешка. Наш омиљени песник *Лаза Костић* причаше нам, да је Јован Ђорђевић „крив“, што је он (Лаза) постао *српским* песником. Лаза је био ђак Ђорђевићев у новосадској гимназији. Кад је Лаза отишао да настави гимназијске науке у Будиму, а он се о св. Јовану (1855 г.) сети свога уваженога учитеља у Н. Саду, те у својој петнаестој години седне и напише честитку имен-дана Јовану Ђорђевићу у *немачким* стиховима, која је честитка извела много стрсфа. (Лаза је још у новосадској гимназији обраћао пажњу својих професора на *немачке* задаће, које су се одликовале особитим знањем језика и вештим саставом; ово су нам тврдили Лазини саученици и професори). Стихове те напише Лаза на финој и ишараној хартији, завије у свитак и пошаље у Нови Сад своје некадашњем професору. Ђорђевић му одговори на ово, похвали стихове, али га поучи, да при свем том, што је то лепо туђе језике учити и знати, ипак треба као Србин пре свега свој језик да зна и на томе језику да пише за свој народ; с тога му препоручује,

да чита српске народне песме и да се из њих учи језику своме. Лаза одмах набави Вукову збирку, стаде живо читати и студирати српске народне песме и језик у њима и по савету Ђорђевићеву постаде српским књижевником, српским песником.

Споменућемо и то овде, како је пок. Вук Караџић поштовао нашега Ђорђевића. Ђорђевић је бивао с Вуком у друштву код владике Платона, али онда још није било међу њима ближа додир и познанства. Него је доцније Вук Ђорђевића топло заволео и одликовао га. Једнога дана године 1859. месеца јануара донесе слуга из хотела надвојводе Стевана у Пешти посетницу Вукову, у којој Вук Ђорђевића зове на састанак. Ђорђевић му оде и Вук га задржи од 8 и по сахата у јутру све до после 9 сах. у вече. Ту је Ђорђевић био сам самцит с Вуком и беше његов гост на ручку и на вечери. Вук га је врло срдечно дочекао и угостио и многу важну реч с њиме проговорио својски и искрено.

Вредно је и то да наведемо, да је Јов. Ђорђевић држао свечан говор са позорнице београдскога позоришта онда, кад је позоришно ново здање отворено и кад

је прва представа била у њему. То беше 30. октобра 1869. године. На представи је био млади кнез Милан Обреновић. „Одсвирала се увертира“, вели Ђ. Малетић, „и гледаоци очекиваше у највећем нестрпљењу почетак представе. Завеса се диже и позоришни драматург г. Јован Ђорђевић појави се на позорници, те изговори ову беседу.“ За тим доноси Малетић у својој „Грађи“ целу беседу (стр. 452 и даље). Међу осталим вели Ђорђевић: „Овај храм лепих вештина сазидан на ономе месту, где се пре 55 година пушила крв мученика народних, на ономе земљишту, којег је свака стопа откупљена драгоценом крвљу отаца и дедова наших, — овај дични храм, уједно и символ победе светлости над мраком, хришћанства над мухамеданством, Европе над Азијом, — ово прво народно позориште обележено је у нашем просветном развитку као сјајна тачка, око које се вију дична имена Михаила Обреновића III. и Милана Обреновића IV., исто тако, као што су и сви одсудни моменти наше нове историје, као што су и све установе земље наше скопчане са светлим именом породице Обреновићеве, којој је Ваша Светлост млади огранак.“ (Наставиће се.)

РАД СРПСКОГА КРАЉЕВСКОГ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА

У 1890 ГОДИНИ.

(Наставак.)

Г. Марко Станчић, стални члан, имао је као надзорник куће 200 динара додатка на годину, по чланку 39 „Ближих наређења о управи кр. срп. народ. позоришта.“

Г. Јеврем Божовић, стални члан, имао је као надзорник позорнице 200 динара додатка на годину, по члану 41 „Ближих наређења о управи кр. срп. народног позоришта“.

Актом г. министра просвете и црквених послова, од 10 октобра 1890 године ПБр. 15.640, укинут је додатак и

надзорнику куће и надзорнику позорнице, у интересу штедње.

Изддржање. — По одлуци позоришнога одбора, од 23 октобра 1882 године Бр. 5 примала је гђа Ђубица Коларовићка, стални члан у миру, 1000 динара на годину у име издржања из позоришне благајнице. Умрла је 13 фебруара 1890 године. До тога дана издато јој је издржање, и осим тога посмртница. Уштеда од њенога издржања износи: 797.24 динара. —

Осим глумаца и глумица потребни су

позоришту: статисти, статисткиње, певачи и певачице, и то баш за оне комаде који доносе највише привреде.

Мушкарце — статисте и певаче набављало је позориште и ове године, као и пре изван куће, кад је год била потреба, па им се плаћало од представе.

Женскиње — певачице и статисткиње није могуће набављати изван куће за поједине представе, као мушкарце, него је позориште свакад имало и има стал-

не статисткиње и певачице, које су дужне статирати свакад кад год је потребно певати у кору и приказивати ситне улоге.

У 1890 години биле су ове *статисткиње и певачице*: гђа Мила Рајковићка, гђа Мара Дануловићка, гђа Љубица Станојевићка, гђа Јелена Ђурђевићка, гђа Лепосава Тодоровићка, гђца Даница Николићева и гђца Вукосава Зорићева.

(Свршиће се.)

И С Т И Ц Е

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Стари бака и његов син хусар“. Позоришна игра у 3 чина, с играњем и певањем, написао Ј. Сигети, за српску позорницу прерадили Ј. Ђорђевић и Ј. Илић.)

Каква голема разлика између приказа „Старога баке“ некада и сада! Некад: потпуно знање улога, фино ниансовање, добро промишљена и изведена и посебна и скупна игра глумаца, занос и одушевљење за позоришну уметност; а сада: мудање и записивање, овлашно схватање и извођење улога, сушта проза, заноса ни од корова, једном речју као да је то вече било овладало начело: „Како играм, да играм, само да се наиграм!“

Гледајући ту представу „Старога баке“ сада, и већине морамо уздахнути за оним сретним временима: када је Зорић играо крчмара Црвенка онако класично кошкастог као што га је писац створио; када је Ружић од Чича Мије начинио прави уметнички ремек-створ; када је покојни Маринковић Букала, тог увек суше грше певца, живо и окретно, свом мудролијом му одиграо; кад је Ружићка и игром и лепим, дивним и србастим певањем наших народних песама очаравала и заносила све гледаоце; када је Максимовићка (Вујићка) у улози Милке брилирала и екстелирала; када је Недељковић и по облику и по држању и владању био онај прави правцати великодушни, поштен Лацко, који приноси на жртву и сам живот свој, само да би могао задобити Милку своју, која му је све и сва на овоме свету; када су: покојни Рашић, па после њега Добриновић, били оне праве Никице, „Никицисимуси“, којима си морао, хтео не хтео, сит насмејати се.

Тако је то било некада!

А сада?

Сада су сви већином заостали куд и камо иза својих узор-претходника, осим Добриновића, који је у вече, о самом дану представе, у место оболелог В. Миљковића одиграо Чича Мију и игром својом опет доказао, да је од оне врсте глумаца, који сваку улогу изводи вољно и заносно с потпуним разумевањем. Ван тога сваку хвалу заслужује и Лукић, као певач, Бакаловић као Никица, само бисмо му световали, да се мање лудира, и да не тера мак на конач у игри својој и М. Марковићка као Ленка. Новајлије: Жикић: крчмар Црвенко, З. Стефановића: Милка, Карапетровић: Лацко — чинили су што су могли, али ће протећи још доста воде Дунавом док достигну праву меру за своје глумљење на позорници.

Сваку хвалу и топло признање морамо одати војничкој музици петроварадинске пуковније, која нас је лепом свирком својом између чинова раздрагала, а вештом пратњом песама засведочила, да потпуно разуме дух наших мелодија и да је у стању свирком својом томе и права израза дати.

С.

СИТНИЦЕ.

(Из школе.) „За боба, Ацо“ — рећи ће учитељ синчићу, коме је отац трговац, — „зар не можеш један пут разумети да је разломак мањи од целога? Замисли, на пример, твој отац хоће да прода метар чохе, а у парчету има само три четвртине метра, шта ће онда радити?“ — „Узеће друго парче па намирити читав метар.“

(Учтив опроштај.) Селом се неки глумац из куће, где је газдарица била врло језична и цандрљива. Кад јој је глумац предао кључеве рече јој: „Жао ми је, газдарице, што се радујем, што се селим из ваше куће“

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

43. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕТПЛАТИ 24.

У НОВОМЕ САДУ У СУБОТУ 18. ЈАНУАРА 1892.

ДОН ЦЕЗАР ОД БАЗАНА.

Драма у 5 чинова, написао Диманоар, превео Н. — Редитељ: Добриновић.

О С О Б Е:

Карло II., краљ шпански	— — — — —	Марковић
Дон Цезар од Базана	— — — — —	Ружић
Дон Хосе од Сантарема	— — — — —	Лукић
Маркез Монтџијор	— — — — —	Васиљевић
Маркеза, жена му	— — — — —	Ј. Добриновићка
Маритана, певачица по улицама	— — — — —	Т. Лукићка
Лазарил	— — — — —	С. Миљковићка
Капетан	— — — — —	Жикић
Чамџија	— — — — —	Илић
Судац	— — — — —	Рајковић.

Господа, народ, војници. Збива се у Мадриду и околини.

Војничка музика петроварадинске пешачке пуковније бр. 70. свираће ове комаде:
 1. „Аустрија је пуна части,“ корачница од Новотна. — 2. „Стеванија,“ гавота од Цибулке. — 3. „Слатка признања,“ полка од Костелецког. — 4. „Краљичина марама с чипкама,“ потпури од Штрауса. — 5. „Жеље срца,“ гавота од Глајснера.

У недељу 19. јануара, по други пут: „Задужбина Цара Лазара.“ Слика из српске прошлости, с певањем, у 5 раздела, написао М. П. Шапчанина.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК ОКО 10 САХАТА.